

Advokaadi tegevusega kaasneva rahapesu ja terrorismi rahastamise riskihinnang

Käesolev riskihinnang on kehtestatud rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seadus (RahaPTS) § 13 lõike 5 rakendamiseks.

RahaPTS § 2 lg 2 sätestatud juhtudel on advokaat kohustatud subjektiks ja peab rakendama seadusest ja muudest õigusaktidest tulenevaid kohustusi rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamiseks ja rahvusvahelise sanktsiooni rakendamiseks. Viidatud teenuste osutamisel tuleb kaaluda vähemalt alltoodud riske ning rakendada sobivaid meetmeid riskide maandamiseks.

Rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise nõudeid ei kohaldata advokaadi suhtes, kui ta hindab kliendi õiguslikku seisundit või täidab ülesandeid kliendi kaitsjana või esindajana kohtumenetluses või sellega seoses, sealhulgas nõustab menetluse algatamise või vältimise asjus. Igal isikul on kaitseõigus ja õigus õigusabile ka siis, kui teda kahtlustatakse või süüdistatakse rahapesus, terrorismis või muu õigusrikkumise toimepanemises.

I. Riskifaktorid

1. Rahapesu ja terrorismi rahastamise riski suurendavad faktorid riskikategooriate kaupa on järgmised:

1.1. klientidega seonduvad riskid:

- 1.1.1. klient on riikliku taustaga isik või sellise isiku pereliige või lähedane kaastöötaja;
- 1.1.2. klient on rahvusvahelise sanktsiooni subjekt;
- 1.1.3. klient on välisriigi juriidiline isik, mille õiguslik vorm ei võimalda tegeliku kasusaaja ja/või juriidilist isikut kontrolliva füüsilise isiku tuvastamist;
- 1.1.4. klient tegutseb personaalse varahalduse valdkonnas ning pole seejuures punkti 2.1.1 või 2.1.3 tunnustele vastav juriidiline isik;
- 1.1.5. klient on juriidiline isik, millega seotud osalussuhete struktuur on ebatavaliselt keeruline;
- 1.1.6. klient on juriidiline isik, kelle tegevusvaldkond ja/või tegevuse asukoht on ebaselge;
- 1.1.7. klient käitleb suuri sularahakoguseid ning pole seejuures punkti 2.1.1 või 2.1.3 tunnustele vastav juriidiline isik;
- 1.1.8. olulise osa kliendi tegevusest moodustavad tehingud krüptovaluutadega;
- 1.1.9. klient on isik, kelle puhul ei teki veendumust, et ta tegutseb iseenda nimel ja arvel.

1.2. riikide või geograafiliste piirkondade või jurisdiktsioonidega seonduvad riskid:

- 1.2.1. kliendi või tehingus osaleva isiku elukoht või asukoht on või majandustegevus toimub olulises ulatuses suure riskiga kolmandas riigis RahaPTS § 3 p 18 tähenduses;
- 1.2.2. kliendi või tehingus osaleva isiku elukoht või asukoht on või majandustegevus toimub olulises ulatuses riigis või territooriumil, kus

- a) usaldusväärsete allikate kohaselt ei ole rakendatud tõhusaid meetmeid rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamiseks;
- b) usaldusväärsete allikate kohaselt on kõrge korrupsiooni või muu kuritegevuse tase;
- c) mille suhtes on ÜRO ja/või Euroopa Liidu poolt kehtestatud sanktsioonid, embargo või muud sarnased meetmed;
- d) mis on ÜRO või Euroopa Liidu poolt kantud terrorismi rahastavate või toetavate riikide nimekirja;
- e) tegutsevad ÜRO ja/või Euroopa Liidu poolt terroristlike organisatsioonide nimekirja kantud organisatsioonid.

1.2.3. juriidilisest isikust kliendi või tehingus osaleva juriidilise isiku asukoht on riikides või territooriumidel, mis on kantud Rahvusvahelise Valuutafondi madala maksumääraga riikide nimekirja.

1.3. teenuste või tehingutega seotud riskid:

1.3.1. teenus hõlmab advokaadi poolt maksete või muu vara vahendamist kliendilt teisele tehingu osapoolele või vastupidi;

1.3.2. teenus hõlmab tegutsemist kliendi eest ja nimel selliselt, et kliendi isik jääb teiste tehinguosaliste ja/või avaliku võimu asutuste eest varjatuks;

1.3.3. teenus on seotud tehingutega, mille käigus toimub kinnisasja või muu eseme korduv võõrandamine ebatavaliselt lühikese aja jooksul;

1.3.4. teenus on seotud tehingutega, milles osalevad või millega seotud makseid teostavad anonüümsed või tundmatud kolmandad isikud;

1.3.5. teenus on seotud tehingutega, milles osalevad riikliku taustaga isikud või nende pereliikmed või lähedased kaastöötajad või rahvusvahelise sanktsiooni subjektid;

1.3.6. teenus on seotud tehingutega, mis on tehinguosalisi arvestades ebatavaliselt suuremahulised ja/või keerulised;

1.3.7. teenus on seotud tehingutega, mille eesmärk ja/või tingimused ei ole arusaadavad või mis pole advokaadi arvates mõistlikud, sh tehingud esemetega, milles tehingu hind erineb tuntuvalt tehingu eseme teadaolevast turuväärtusest;

1.3.8. teenus on seotud tehingutega, mis näevad ette suures ulatuses arveldamist sularahas või krüptovaluutas või muude ebatavaliste maksevahenditega;

1.3.9. teenus on seotud tehingutega, mis näevad ette maksete teostamist sellistes riikides asuvate pankade või muude makseasutuste kaudu, kus usaldusväärsete allikate kohaselt ei ole rakendatud tõhusaid meetmeid rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamiseks;

1.3.10. advokaadile pakutakse teenuse eest tasumist ebatavalistel tingimustel, sh tasumine suures summas (enam kui 10 000 eurot) sularahas, tasumine krüptovaluutas või muu ebatavalise maksevahendiga, tasumine turutaset tunduvalt ületavas hinnas või ebatavaliselt suures summas ettemaksuga.

1.4. suhtlus-, vahendus- või edastuskanalitega seotud riskid:

1.4.1. suhtlus ja infovahetus kliendiga toimub üksnes vahendaja kaudu, kusjuures vahendajaks on isik, kelle suhtes puudub alus eeldada, et ta täidab rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamisega seonduvaid kohustusi ja allub sellekohasele järelevalvele oma asukohariigis;

1.4.2. suhtlus ja infovahetus kliendiga toimub üksnes sidevahendite kaudu ning vahetut (samas ruumis) kliendiga kohtumist ei toimu.

2. Rahapesu ja terrorismi rahastamise riski vähendavad faktorid riskikategooriate kaupa on järgmised:

2.1. klientidega seonduvad riskid:

2.1.1. klient on reguleeritud turul noteeritud äriühing, kelle suhtes kohaldatakse avalikustamiskohustusi, millega on kehtestatud nõuded, et tagada tegeliku kasusaaja puhul piisav läbipaistvus;

2.1.2. klient on Euroopa Majanduspiirkonna lepinguriigi riigiasutus või muu avalikku võimu teostav asutus, riigi äriühing või muu riigiettevõtte või avalik-õiguslik juriidiline isik või Euroopa Liidu asutus;

2.1.3. klient on enda nimel tegutsev Euroopa Majanduspiirkonna lepinguriigis või kolmandas riigis asuv krediidasutus või finantseerimisasutus, kelle kohta kehtivad tema asukohariigis Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2015/849 nõuetega võrdväärsed nõuded, mille täitmise üle tehakse riiklikku järelevalvet.

2.2. riikide või geograafiliste piirkondade või jurisdiktsioonidega seonduvad riskid:

2.2.1. klient on Euroopa Majanduspiirkonna lepinguriigi või sellise kolmanda riigi, mis ei vasta p 1.2.1 ja 1.2.2 tunnustele, resident.

2.3. teenuste või tehingutega seotud riskid:

2.3.1. teenus on seotud tehinguga, mida rahastab Euroopa Majanduspiirkonna lepinguriigis või kolmandas riigis asuv krediidasutus või finantseerimisasutus, kelle kohta kehtivad tema asukohariigis Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2015/849 nõuetega võrdväärsed nõuded, mille täitmise üle tehakse riiklikku järelevalvet, või millega seotud maksed toimuvad eelkirjeldatud tunnustele vastava krediidasutuse või finantseerimisasutuse kaudu;

2.3.2. suhtlus ja infovahetus kliendiga toimub üksnes sidevahendite kaudu ning vahetut (samas ruumis) kliendiga kohtumist ei toimu, kuid kliendiks on p 2.1 nimetatud isik või kui klient on p 2.2.1 nimetatud isik ja tema pöördumist vahendab advokaadibüroo.

2.4. suhtlus-, vahendus- või edastuskanalitega seotud riskid:

2.4.1. ärisuhte loomine toimub advokaadi ja kliendi vahetu (samas ruumis) kohtumisega ning olulise teabe edastamine toimub kas vahetult või sidevahendite kaudu selliselt, et teabe allikas on üheselt tuvastatav ning teabe õigsus ja autentsus on mõistlikult tagatud.

II. Riskihinnang

3. Kliendi ja/või tema poolt antud ülesande risk on kõrge, kui esineb mõni p 1 loetletud asjaolu ning ühtlasi ei esine ühtegi p 2 loetletud asjaolu.

4. Punktides 1 ja 2 loetletud asjaoludest sõltumata on kliendi ja/või tema poolt antud ülesande risk kõrge, kui mistahes põhjusel tekib kahtlus, et klient on seotud rahapesu või terrorismi rahastamisega.

5. Kliendi ja/või tema poolt antud ülesande risk on madal, kui esineb mõni p 2 loetletud asjaolu ning ühtlasi ei esine ühtegi p 1 loetletud asjaolu.

6. Kõigil juhtudel, mida ei ole nimetatud punktides 3, 4 ja 5, on kliendi ja/või tema poolt antud ülesande risk keskmine.

III. Riskiisu ja hoolsusmeetmete rakendamine

7. Riskiisu on määratletud järgmiselt:

7.1. kui kliendi ja/või tema poolt antud ülesande risk on kõrge punktis 4 määratletud kriteeriumi kohaselt ja klient ei ole kahtlusi veenvalt kõrvaldanud, keeldub advokaat kliendile RahaPTS § 2 lg 2 kirjeldatud teenuste osutamisest täielikult;

7.2. kui kliendi ja/või tema poolt antud ülesande risk on kõrge punktis 3 määratletud kriteeriumi kohaselt:

a) keeldub advokaat kliendile RahaPTS § 2 lg 2 esimeses lauses kirjeldatud teenuste osutamisest täielikult; ja

b) keeldub advokaat kliendile mistahes teenuste osutamisest, mis hõlmavad raha või muu vara liikumise korraldamist advokaadi (sh advokaadi pangakontode) kaudu; ja

c) osutab advokaat kliendile RahaPTS § 2 lg 2 teise lause punktides 1-5 loetletud teenuseid üksnes eeldusel, et kliendi suhtes on kohaldatud tugevdatud hoolsusmeetmeid ja klient on enne teenuse osutamist andnud kogu advokaadi poolt nõutud teabe rahapesu ja terrorismi rahastamise riski maandamiseks, ning teenus on advokaadi parima arusaamise kohaselt osutatav nii, et seda ei saa kasutada rahapesuks ega terrorismi rahastamiseks;

7.3. kui kliendi ja/või tema poolt antud ülesande risk on keskmine või madal, osutab advokaat kliendile teenuseid eeldusel, et klient on enne teenuse osutamist andnud piisavalt teavet rahapesu ja terrorismi rahastamise riski maandamiseks ning teenus on advokaadi parima arusaamise kohaselt osutatav nii, et seda ei saa kasutada rahapesuks ega terrorismi rahastamiseks.

8. Punktis 7 sisaldub riskiisu määramise ja hoolsusmeetmete valiku üldjuhise. Advokaat peab kliendi ja tema poolt antud ülesande riskiprofiilist tulenevalt määrama konkreetse kliendi ja tema ülesande riskiastme ning selle põhjal valima hoolsusmeetmete kohaldamise ulatuse vastavalt advokaadibüroos kehtestatud protseduuriereeglitele.